

WIE
KRINGT
DIE
WINT

DE KRINGWINKELSECTOR IN 2016

de kringwinkel

**WIE
KRINGT
DIE
WINT**

INHOUD

1. Vooraf	5
2. De Kringloopsector in Vlaanderen	7
2.1 Waar staan we voor?	7
2.2 Diversiteit in de sector	10
3. Impact van de sector in 2016	13
3.1 Goederenstroom	14
3.1.1 Inzameling	14
3.1.2 Hergebruik	17
3.1.3 Recyclage en restafval	19
3.2 Sociale en regionale tewerkstelling	21
3.3 Vlaamse bevolking en hergebruik	22
3.3.1 Hergebruik steeds meer ingeburgerd	22
3.3.2 Meer winkelbeleving en aandacht voor gevers	23
3.4 Partnerschappen met bedrijven en organisaties	24
3.5 Partners en netwerken in beleid	25
4. Belangrijkste evoluties in Vlaanderen 2012-2016	27
4.1 Evoluties in cijfers	27
4.1.1 Trend 1: Instroom goederen blijft groeien	28
4.1.2 Trend 2: Hergebruik groeit maar stagneert in 2016	30
4.1.3 Trend 3: Recyclage en restafval in versnelde groei	33
4.1.4 Trend 4: Tewerkstelling groeit, maar niet zo sterk als instroom en hergebruik	35
4.1.5 Trend 5: Belang eigen inkomsten groeit	36
4.2 Evoluties in het beleidskader sinds 2012	39
5. Belangrijkste uitdagingen voor de komende jaren	41
5.1 Jobs, jobs en jobs!	41
5.2 Andere uitdagingen	42
5.3 Conclusie	43

1. VOORAF

Voor je liggen de globale sectorresultaten 2016 van de **erkende Vlaamse kringloopcentra**.

Dit rapport bevat cijfers van de 30 kringloopcentra in Vlaanderen en geeft een overzicht van de belangrijkste resultaten op vlak van **hergebruik en tewerkstelling** én ook inzameling, infrastructuur, recyclage, restafval en financiële resultaten. We plaatsen de resultaten in een historisch perspectief (2016-2012) en kijken vooruit op de belangrijkste uitdagingen voor de sector.

Uiteraard gaat ook KOMOSIE met deze resultaten aan de slag om de sector te ondersteunen en de beleidslijnen en de toekomstvisie voor de sector uit te stippelen.

Veel leesplezier. We staan graag klaar om bijkomende vragen te beantwoorden.

Marleen Vos

Algemeen directeur KOMOSIE

WIE
KRINGT
DIE
WINT

de kringwinkel

wie kringt, die wint

www.dekringwinkel.be | www.komosie.be | info@komosie.be

COLOFON

Redactie

Marleen Vos
Liesbeth De Schampelaere
Christophe Loubry
Tom Wouters
Els Poelmans
Petra Vandeputte

Met extra dank aan

Maike Baert
en Bruno Hendrickx
voor de feedback

Vormgeving

Melissa Hoffman

V.U.

Marleen Vos
Uitbreidingsstraat 470
2600 Berchem

A photograph showing the lower half of an adult in dark blue jeans and a light green shirt standing on the left. To the right, a young child with light brown hair is sitting on a brown carpeted floor. The child is wearing a dark blue t-shirt with a colorful pattern of elephants and other animals, grey shorts, and green sneakers with white socks. The child is looking down and smiling. In the background, there are blurred shelves with various items, including a red box and a white container.

“De Kringwinkel zorgt, door de unieke combinatie van sociale en ecologische doelen, voor een grote maatschappelijke meerwaarde voor milieu, economie, lokale groene jobs en het sociale weefsel van onze steden en gemeenten.”

Stijn Oosterlynck
professor sociologie Universiteit Antwerpen

2. DE KRINGLOOPSECTOR IN VLAANDEREN

2.1 WAAR STAAN WE VOOR?

Betaalbare spullen voor wie het nodig heeft

Onze filosofie: iedereen, ook wie financieel kwetsbaar is, heeft recht op leuke én tegelijk **goedkope spullen**. Naast mensen die uit budgettaire overwegingen tweedehands kopen is er ook een groeiende groep van (milieu)bewuste consumenten die originele dingen met een weerwaarde zoeken.

Verkleinen afvalberg en minder broeikasgassen

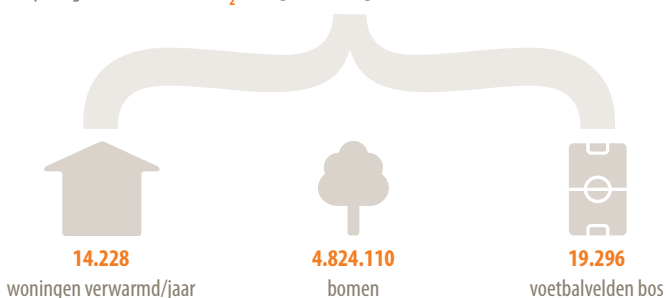
CO₂ voetafdruk

besparing van **35.216 ton CO₂**

73.784 ton

ingezamelde goederen

De milieuvoordelen van lokaal hergebruik zijn groot: een **kleinere afvalberg**, minder materialen- en energiegebruik, minder afvalproductie en minder transport. En dus ook **minder uitstoot van broeikasgassen** en andere vervuulende stoffen. Op één jaar tijd bespaart De Kringwinkel meer dan 35.200 kubieke ton¹ CO₂.

Hiermee levert de kringloopsector een aanzienlijke bijdrage aan de **milieudoelstellingen van de overheid** zoals onder meer opgenomen in het Uitvoeringsplan huishoudelijk afval (2016).

Om de verdere daling van het huishoudelijk restafval te realiseren, is de kringloopsector van groot belang. **Indien Vlaanderen een koploper wil zijn op het vlak van circulaire economie, is een toekomstgerichte financiering van de kringloopsector noodzakelijk.**

¹ Berekend volgens de nieuwste versie van de BKN tool ontwikkeld door TNO in opdracht van de Branchevereniging Kringloopbedrijven Nederland (BKN) in samenwerking met kringloopbedrijf Het Goed. <https://www.kringloopwinkels.nl/bkn-co-2tool2/>

Sociale tewerkstelling in eigen streek

Bij De Kringwinkel ervaren wij dagelijks hoe mensen die anders nauwelijks kans hebben op een job hun vaardigheden, levensritme en zelfvertrouwen terugvinden door aangepast werk, een vast inkomen en omkadering. We kiezen er bewust voor om in deze mensen te investeren en creëren zo maatschappelijke meerwaarde. Niet alleen een individu gaat er immers op vooruit. De hele samenleving wint door minder werkloosheid, een sterker sociaal weefsel en een belangrijke bijdrage aan het behalen van de Vlaamse milieudoelstellingen.

“Samen met mijn man ben ik weggegaan uit Albanië voor de oorlog. Ik had toen een dochtertje van 20 maanden en was zwanger. Aan werk geraken was niet makkelijk. Mijn man vond werk in De Kringwinkel Ateljee en ik kon terecht bij Gentmade. Dankzij de cursussen Nederlands en de collega's voel ik met hier steeds meer thuis.

Valdete, naaister bij De Kringwinkel Ateljee in Gent

• winkels

2.2 DIVERSITEIT IN DE SECTOR

Vzw Wrak en De Kringwinkel Mechelen fuseerden in 2016 tot De Kringwinkel Ecoso. Zo komt de teller in 2016 op **30 kringloopcentra** (=KLC) in Vlaanderen, allen erkend door de OVAM². Elk centrum heeft een welomlijnd verzorgingsgebied: een verzameling van steden en gemeenten waar het kringloopcentrum goederen mag ophalen en verkopen.

De centra zijn onderling heel **verschillend**. Zowel qua activiteiten, dienstverlening, aantal winkels, personeel, als qua werkingsgebied (oppervlakte, landelijk versus stedelijk...). Het merendeel zijn sociale werkplaatsen. Sommige centra hebben naast een Kringwinkel ook andere initiatieven in de sociale economie. Denk aan een sociaal restaurant, fietsverhuur- of Energiesnoeiërsdiensten.

Centra verschillen ook in hun **geografische reikwijdte**. Sommige werken erg lokaal en baten slechts één winkel uit, andere hebben tot negen winkels in hun verzorgingsgebied. Gemiddeld bedient één winkelpunt 45.942 inwoners.

3. IMPACT VAN DE SECTOR IN 2016

De duiding bij de cijfers van 2016 geven we vooral in deel 4 van het sectorrapport, gezien trends en oorzaken zich vaak over meerdere jaren manifesteren. Hier tonen we kort de belangrijkste resultaten 2016.

De kerncijfers van 2016 met bijhorende groei t.o.v. 2015:

30 kringloopcentra

Inzameling
73.784 ton (+6,1%)
= 11,4 kg (+5,5%)
per inwoner

**141 (+2,9%)
fysieke verkooppunten**
waarvan 127 (+3,3%)
onder het
Kringwinkelmerk

Hergebruik
32.355 ton (+0,1%)
= 5kg (-0,4%)
per inwoner

Winkelomzet

€ 51,45 mln.
(+ 6,8%)

Aantal klanten

5,8 mln.
(+3,8%)

5.426 werknemers (+ 2,7%)

4.190 VTE (+ 2,8%)

- 107 Vrijwilligers
- 69 Andere
- 356 Arbeidszorgmedewerkers
- 698 Omkaderingspersoneel
- 1124 Artikel 60
- 1835 Doelgroepmedewerkers

3.1 GOEDERENSTROOM

De kringloopcentra zamelen goederen in om zoveel mogelijk hergebruik te realiseren. **92%** van de ingezamelde goederen vindt een nieuwe bestemming. Bijna de helft hiervan vindt een nieuwe eigenaar, de rest keert via recyclage als grondstof terug in de productiestromen. Slechts 8% voeren we alsnog af als afval.

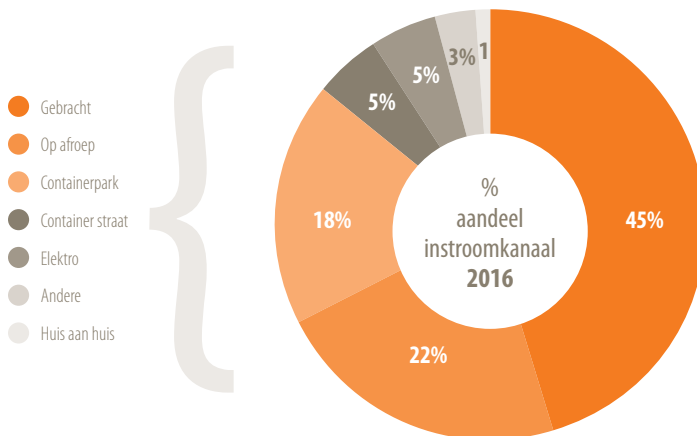
3.1.1 Inzameling

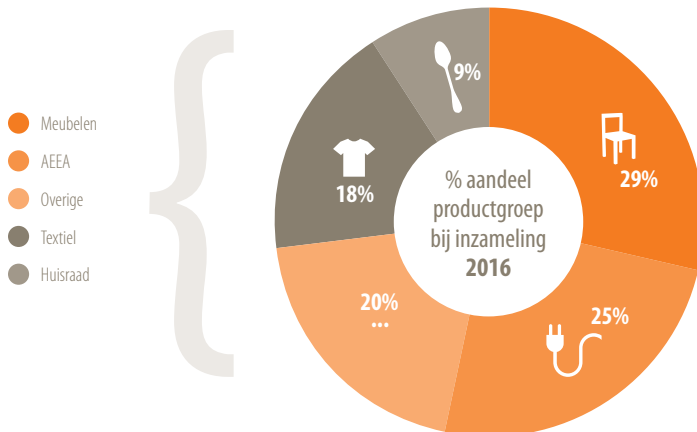
73.784 ton (+6,1%)
ingezameld

11,4 kg (+5,5%)
per inwoner

De Kringwinkels zamelden in 2016 4.234 ton meer in dan in 2015. Het aandeel gebrachte goederen is veruit het grootst. In 2016 zijn zo'n 21% van de ingezamelde kilo's integraal (= zonder voorselectie) ingezameld.

De top 3 van ingezamelde fracties³ (in kg): meubelen (21.395 ton), AEEA (18.159 ton) en textiel (13.193 ton).

De sector beschikt over een gebiedsdekkend netwerk van winkels. We weten dat effectieve aanwezigheid in een gemeente een positief effect heeft op inzameling en hergebruik. Gemeentes waar we weinig inzamelen zijn vaak gebieden die relatief gezien verder van een winkellootatie gelegen zijn.

	aantal gemeenten	% aandeel
≤ 3kg/inw	54	18%
3 < kg/inw ≤ 5	48	16%
5 < kg/inw ≤ 7	64	21%
7 < kg/inw ≤ 10	66	21%
> 10 kg/inw	76	25%
Totaal	308	100%

De inzameling van goederen verschilt van gemeente tot gemeente. Als we de **selectieve** inzameling bekijken (exclusief de inzamelingkanalen elektrohandel, ROS en FOS), dan zien we een grote spreiding. In 18% van de gemeenten wordt er 3 kg of minder ingezameld per inwoner, in 25% van de gemeenten is dat meer dan 10 kg.

"Ik ben vaste klant hier bij De Kringwinkel Opnieuw en Co in Mortsel. Bijna dagelijks kom ik kijken of er iets nieuws is. Alles wat ik aanheb, kocht ik hier en mijn huis staat vol Kringpullen. Maar ik geef ook even graag weer dingen weg. Soms ben ik iets té vrijgevig. Ik gaf ooit een trui van mijn man (die ik niet mooi vond) aan De Kringwinkel. Een week later kwamen we hier samen winkelen en stootte hij op zijn eigen trui, waar hij blijkbaar erg aan gehecht was. Gelukkig kon hij ermee lachen en heeft hij zijn trui gewoon opnieuw gekocht!

Kita Van Berlaer (55) uit Mortsel

Katarzyna komt bijna wekelijks naar De Kringwinkel. Vooral voor kleertjes, maar dit keer kreeg dochter Melanie een boek en zoon Viktor enkele strips. "Ik leerde De Kringwinkel kennen via vrienden en kom hier vooral winkelen omdat het goedkoop is. Ik schrik er telkens van dat ik maar zo weinig geld kwijt ben. Met drie kinderen in huis is dat wel mooi meegenomen."

Katarzyna, klant bij Kringwinkel Eeklo

3.1.2 Hergebruik

32.355 ton (+0,1%)
hergebruikt

5,0 kg (-0,4%)
per inwoner

Tegen 2022 moet de Kringloopsector **7 kg hergebruik** per inwoner realiseren (cfr. Plan Huishoudelijke afvalstoffen OVAM). **Om die doelstelling te halen**, hadden we in **2016 5,3 kg** per inwoner moeten realiseren. We stellen vast dat in 2016 het hergebruik per inwoner blijft hangen op 5 kg.

Het gemiddeld hergebruik in kg verschilt sterk per productgroep. Wat in een centrum binnenkomt, bepaalt mee hoeveel kg hergebruik we in totaal halen. In 2016 is dat 44% t.o.v. de instroom. In 2015 was dat nog 46%.

De productgroep AEEA (Afgedankte Elektrische en Elektronische Apparaten) vertekent het hergebruikpercentage door het gewicht en de specificiteit van deze fractie. Laten we AEEA even buiten beschouwing, dan ligt het hergebruikpercentage meteen een stuk hoger, namelijk op 55%.

Hergebruikpercentage per fractie

66%
Meubelen

61%
Huisraad

28%
Textiel

11%
AEEA

60%
Overige

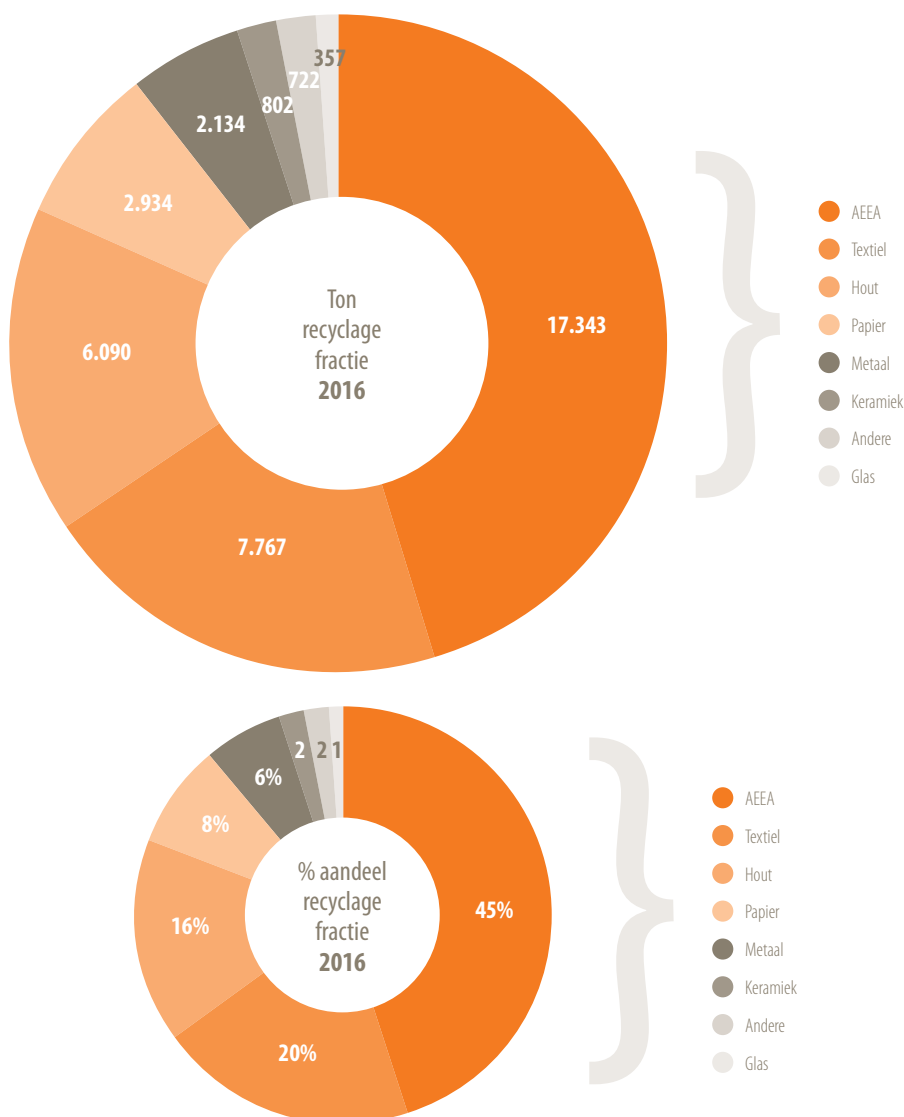
Meubelen vertegenwoordigen het grootste deel in het aantal kilogram hergebruik, maar textiel wint het meest aan belang ten koste van meubelen t.o.v. 2015.

Hergebruik-aandeel in de productmix	2015	2016
Meubelen	46%	43%
Overige	27%	27%
Huisraad	12%	12%
Textiel	8%	11%
AEEA	7%	6%
Totaal	100%	100%

3.1.3 Recyclage en restafval

Iets meer dan de helft van de totale instroom geraakte in 2016 niet lokaal verkocht. Het grootste deel daarvan werd verder gesorteerd en naar erkende recyclagebedrijven afgevoerd.

In 2016 werd er 3.001 ton (+9%) meer gerecycleerd dan in 2015. Daarin vormt AEEA⁴ de grootste fractie, hoewel deze qua relatief gewicht wat afneemt. Er werd ook meer textiel en hout afgevoerd.

Slechts 8% van alles wat we inzamelen belandt bij het restafval. Hoewel dit een klein aandeel is, steeg het restafval met 17% in kg t.o.v. 2015.

4 AEEA = afgedankte elektrische en elektronische apparatuur

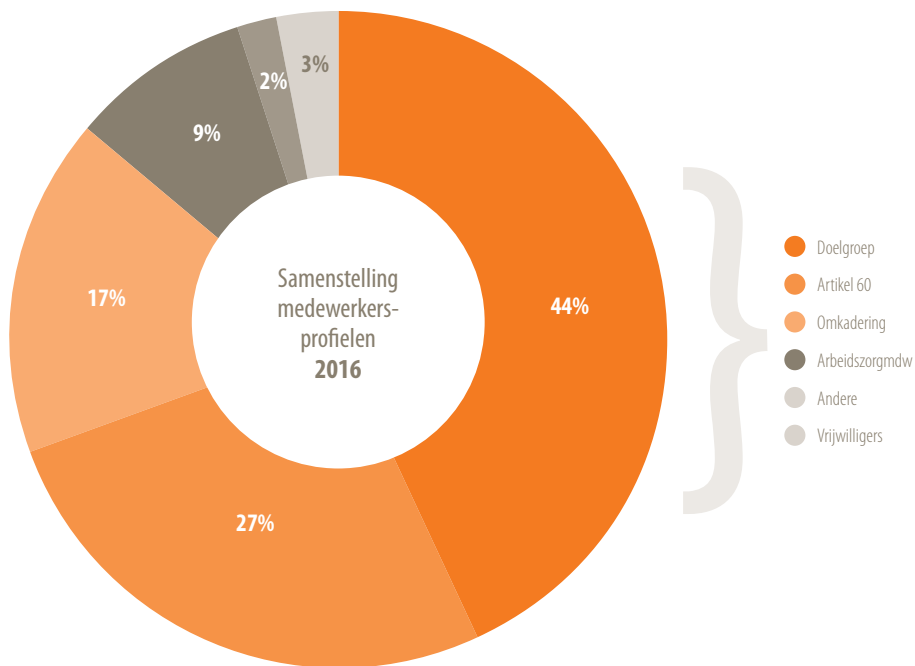
“Niet voor niets noemen wij onze begeleiders ‘mirakelmakers’. Mensen die langdurig werkloos zijn moeten niet opgelapt, geupdatet of gerepareerd worden. Ze hebben nood aan zelfontplooiing en ontwikkeling.

Dankzij de begeleiders in de sociale werkplaatsen is dit exact wat ze krijgen. Ze sporen de behoeften en de sterktes van iedere werknemer op en begeleiden hen intensief naar een hervonden eigenwaarde. Een prachtig proces om te zien!”

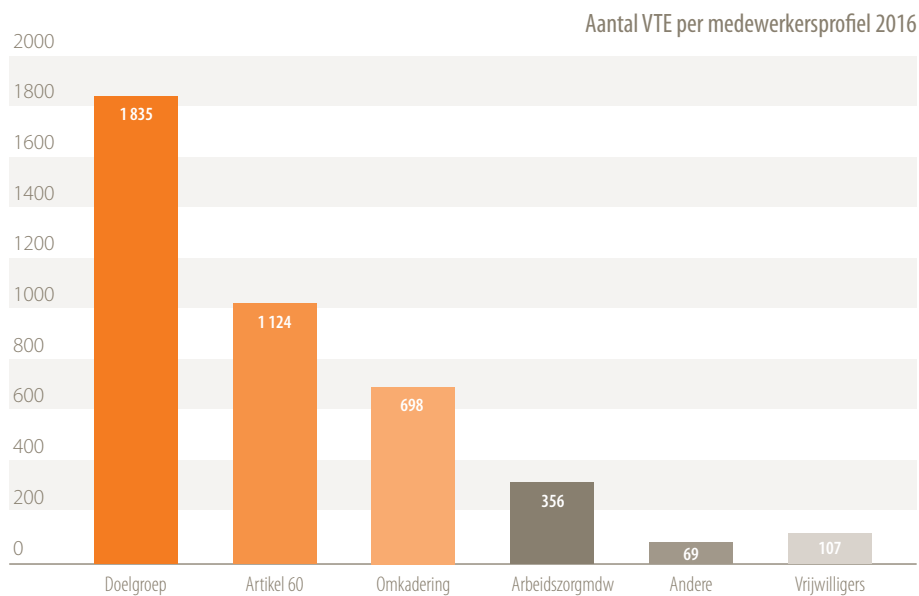
Eva Verraes

directeur van Samen Sociaal Tewerkstellen, de koepel van Sociale Werkplaatsen

3.2 SOCIALE EN REGIONALE TEWERKSTELLING

Aantal werknemers:
5.426 (+ 2,7%)
Aantal VTE:
4.190 (+2,8%)

De centra voorzien de nodige omkadering (17%) om de doelgroepmedewerkers met diverse profielen te ondersteunen en te begeleiden. In het volgende hoofdstuk zoomen we dieper in op het belang van tewerkstelling en een aantal evoluties.

“Ik erger me enorm aan de wegwerpmaatschappij. Door hier te kopen ga ik de verspilling toch een beetje tegen, denk ik dan.”

Manfred (75j)
klant Kringwinkel Eeklo

3.3 VLAAMSE BEVOLKING EN HERGEBRUIK

3.3.1 Hergebruik steeds meer ingeburgerd

Hergebruik is hot in Vlaanderen, en daar zit De Kringwinkel voor veel tussen. Het aantal klanten stijgt en we zamelen steeds meer in. Een duidelijk signaal dat onze boodschap steeds beter gehoord wordt. In 2016 liet De Kringwinkel samen met Troc en 2dehands.be een onderzoek⁵ over hergebruik los op de Vlaming. Hergebruik blijkt goed ingeburgerd: bijna 4 op de 10 ondervraagde Vlamingen kocht het afgelopen jaar tweedehandsartikelen. De meerderheid daarvan shopt bij De Kringwinkel. Slechts een minderheid (19%) gooit herbruikbare goederen gewoon weg. De andere Vlamingen kiezen het vaakst voor weggeven aan De Kringwinkel of aan een ander goed doel (69%). De Kringwinkels zijn top of mind bij gevers én kopers.

Voor de **Retrodag** pakten we uit met nieuwe, opvallende affiches en een grappige interactieve retro-app.

We vierden **5kg hergebruik per Vlaming** met plantbare bedankkaartjes en het Kringkampioenschap (brons op digital marketing awards!)

Op de **Dag van De Kringwinkel** verscheen het allereerste **Kringmagazine** in Het Nieuwsblad, Het Belang van Limburg, in de winkels en via advertenties op facebook. 1.500.000 lezers lazen het magazine vol verhalen uit De Kringwinkel.

Door de inschakeling van een PR bureau kregen onze **persartikels** een veel groter bereik; We scoorden 87 persartikels goed voor ongeveer €1.000.000 aan mediawaarde.

5 Voor meer info, zie: <https://www.dekringwinkel.be/documenten/Persberichten/20%202%2017op20%203%Vlamingen20%geeft20%weg.pdf>

3.3.2 Meer winkelbeleving en aandacht voor gevers

51,45 milj
(+6,8%)
winkelomzet

5,8 milj
(+3,8%)
klanten

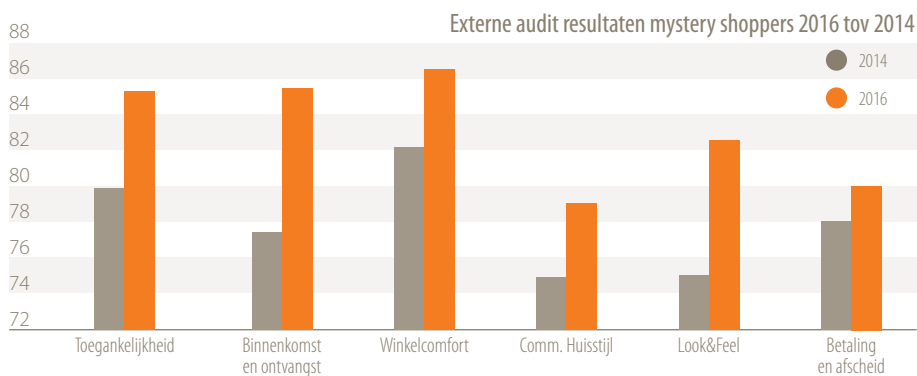
141
(+5)
winkelpunten

De kringwinkelsector investeerde in 2016 in vijf nieuwe Kringwinkels en drie nieuwe Kilometen. Drie bestaande locaties werden gesloten. De Kringwinkel is echter meer dan alleen maar fysieke infrastructuur.

Ondanks onze diversiteit werken we als sector aan een professioneel en gemeenschappelijk winkelconcept: "De Kringwinkel". Het bewaken van een herkenbare huisstijl en kwaliteitsnormen voor de inrichting, spelen een belangrijke rol in het versterken van het Kringwinkelmerk.

De consument anno 2016 heeft hoge verwachtingen. Verschillende centra investeerden in extra elementen die de winkelbeleving verbeteren: een koffiehoeke, een lunchcafé, workshops of winkelinrichting uit gerecupereerde materialen. De Kringwinkel wordt meer en meer een totaalconcept.

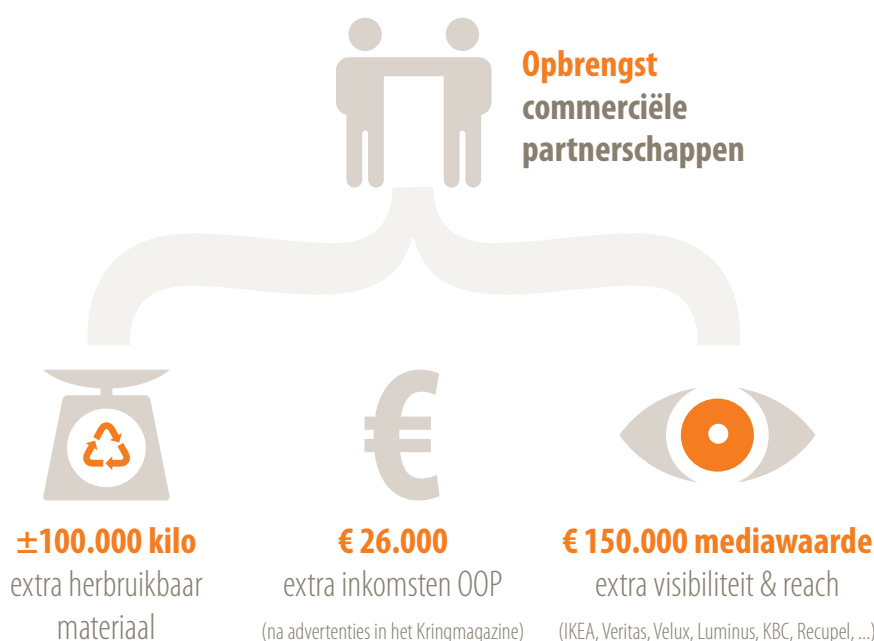
Jaarlijks voeren De Kringwinkel zelfevaluaties uit, gecombineerd met tweejaarlijkse externe **audits** (via mystery shoppers). Zo maken we per winkel en voor de sector de verbeterpunten zichtbaar. De evaluaties tonen aan dat we op heel wat domeinen al goed scoren bij de klanten. De sector krijgt in 2016 zelfs een totaalscore van **83,3%**.

Bijna de helft van de goederen wordt gebracht naar De Kringwinkel. Een vriendelijk en correct onthaal van de "gevers" is daarom essentieel. We vroegen onze leden om de ontvangst van gevers kritisch tegen het licht te houden. Ook in de nieuwe marketingplannen besteden we meer aandacht aan de gevers. In 2016 werkten we aan een duidelijkere en uniformere geverscommunicatie.

3.4 PARTNERSCHAPPEN MET BEDRIJVEN EN ORGANISATIES

Ook dit jaar zetten De Kringwinkelsector en KOMOSIE verder in op partnerschappen met bedrijven en organisaties.

Alle centra waren betrokken in één of meerdere partnerschappen. Duurzame partnerschappen zijn belangrijk om tal van redenen.

- Bedrijven zorgen voor **extra instroom aan middelen en goederen** voor onze sector. Dit zorgt voor extra inkomsten door de verkoop van herbruikbare goederen.
- Dankzij bedrijven krijgt De Kringwinkel extra ondersteuning in communicatie voor meer **uitstraling en gedragenheid voor Het Kringwinkelproject**.

Zo dragen bedrijven – en hun medewerkers en op hun beurt hun klanten – hun steentje bij tot meer hergebruik en sociale tewerkstelling in Vlaanderen.

Enkele voorbeelden:

KBC doneerde herbruikbaar (kantoor-) materiaal dat vrijkwam door een sluiting of verhuis van een kantoor, systematisch aan de lokale Kringwinkelorganisatie. De opbrengst? Meer dan **40.000 kilo** aan herbruikbaar materiaal, d.w.z. tafels, stoelen, kasten, klein elektro, bureaumateriaal... Dit werd nadien vlot via De Kringwinkel verkocht aan particulieren.

We bouwden dezelfde vorm van samenwerking uit met **VDAB**, wat goed was voor een instroom van meer dan **30.000 kilo** in 2016.

Samen met **VERITAS** startten we in 2016 met **inzamelacties van textiel**.

Het in 2016 gelanceerde **Kringmagazine** zorgde eveneens voor extra inkomsten dankzij onze adverteerders: naast **OVAM** kochten ook **RECUPEL**, **VERITAS** en **VELUX** advertentieruimte.

3.5 PARTNERS EN NETWERKEN IN BELEID

De kringloopsector is stevig verankerd in tal van netwerken met overheid, bedrijfsleven en maatschappelijk middenveld. Zowel lokaal, waar de relaties met de gemeenten en de intercommunales een grote rol spelen, als voor heel Vlaanderen en zelfs internationaal.

Voor de milieudoelstelling is de **OVAM** een belangrijke partner van De Kringwinkels in het beleidswerk. KOMOSIE vertegenwoordigt de sector tijdens systematisch overleg en verschillende werkgroepen. Zo zetten we het belang van hergebruik op de kaart in tal van dossiers. Met **Interafval** en de **VVSG** overleggen we over de positie van de kringloopsector en hergebruik in functie van het lokale afvalbeleid van intercommunales, steden en gemeenten. Ook met **Recupel** is er regelmatig contact om samen te zoeken naar inzamelwijzen die het hergebruik van AEEA verhogen.

In diverse contacten met stakeholders zoals BBL, Netwerk tegen armoede, Netwerk bewust verbruiken, LDE, Transitie netwerk Vlaanderen, Creamoda, The Shift... werken we actief aan de positie van de sector en haar activiteiten. Zo versterken we de sector in het bereiken van haar maatschappelijke doelstellingen.

Daarnaast is er regelmatig contact met de Franstalige zusterorganisatie **Ressources** en de Europese koepel voor hergebruik **Rreuse**.

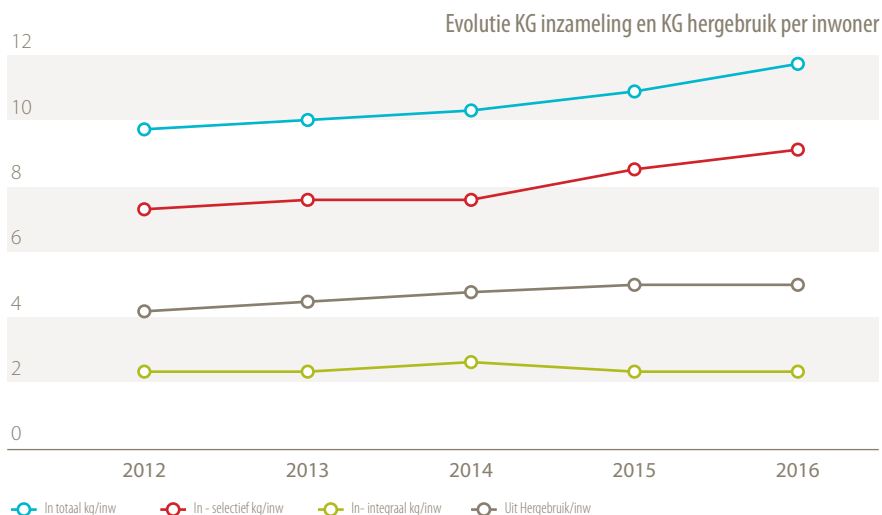
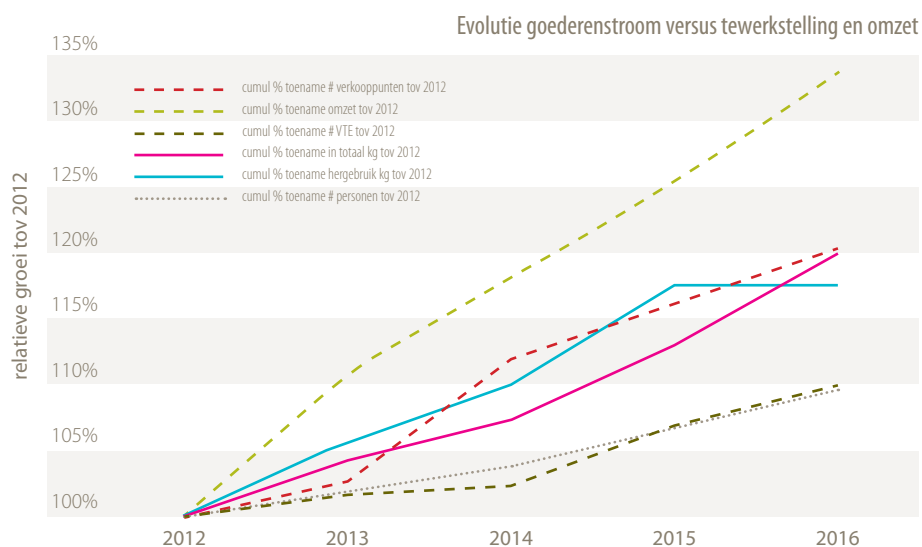
Sinds 2016 zoeken we naar een intenser samenwerkingsverband en complementariteit met de koepel **SST** (= samen sociaal tewerkstellen) voor het behalen van de doelstellingen van de kringloopsector, nl. sociale tewerkstelling en milieu.

4. BELANGRIJKE EVOLUTIES IN VLAANDEREN 2012-2016

4.1 EVOLUTIES IN CIJFERS

De afgelopen vijf jaar kende de kringloopsector een **stevige groei op verschillende vlakken**. De Vlaamse bevolking vindt steeds beter de weg naar De Kringwinkel.

Belangrijkste trends:

- 1 De **instroom** van goederen blijft structureel toenemen. Deze groei komt er vooral via de stijging in selectieve inzameling.
- 2 Het **hergebruik** per inwoner bleef tot 2015 gelijke tred houden met de grotere inzamelingsvolumes. In 2016 lijkt die groei voor het eerst wat af te remmen.
- 3 De **omzet** blijft wel positief evolueren. Investerings in winkelbeleid, communicatie én uitbreiding werpen hun vruchten af.
- 4 Deze mooie groeicurve werd gerealiseerd door een slechts een **beperkt aantal extra mensen** ten opzichte van 2012. Dit bewijst dat de beschikbare middelen de afgelopen vijf jaar door investeringen en een efficiëntere manier van werken tot meer resultaat leidden.
- 5 Het belang van de **eigen inkomsten** groeit.

4.1.1 TREND 1: INSTROOM GOEDEREN BLIJFT GROEIEN

Resultaten

Integrale versus selectieve inzameling

Alle centra zijn erkend door OVAM om selectief in te zamelen met het oog op producthergebruik (=klassiek kringloopcentrum). De meeste centra voeren intussen ook extra activiteiten uit waarbij ook integraal wordt ingezameld. Vandaar worden ze ook gezien als ruimwerkende centra.

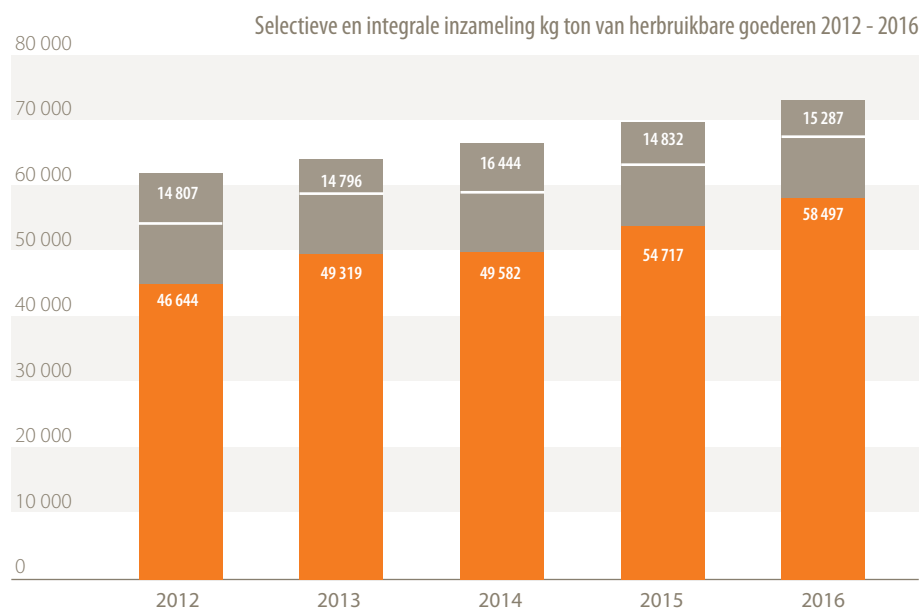
Selectief

(= visuele voorselectie & doel hergebruik)

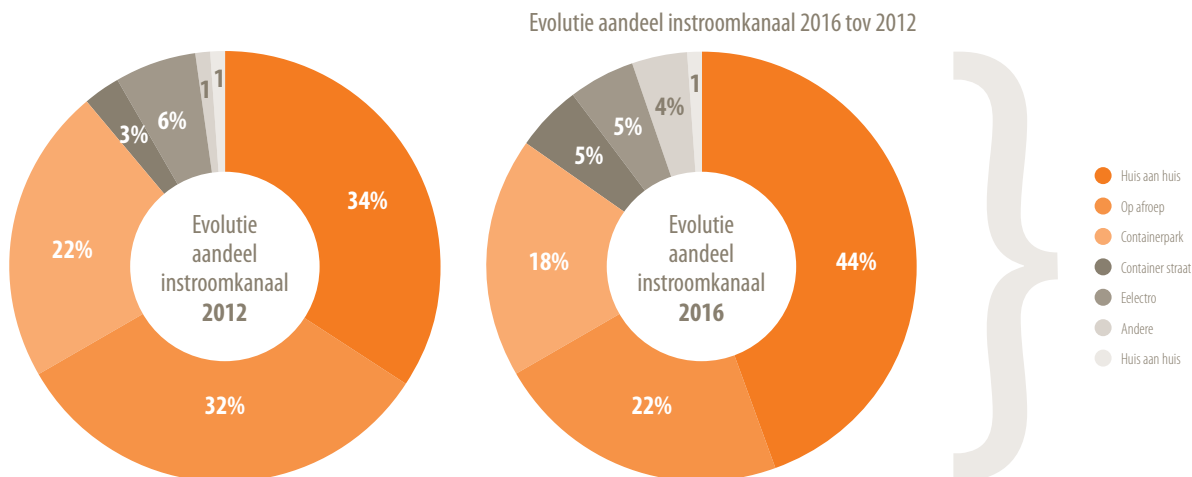
Integraal

(= geen voorselectie)

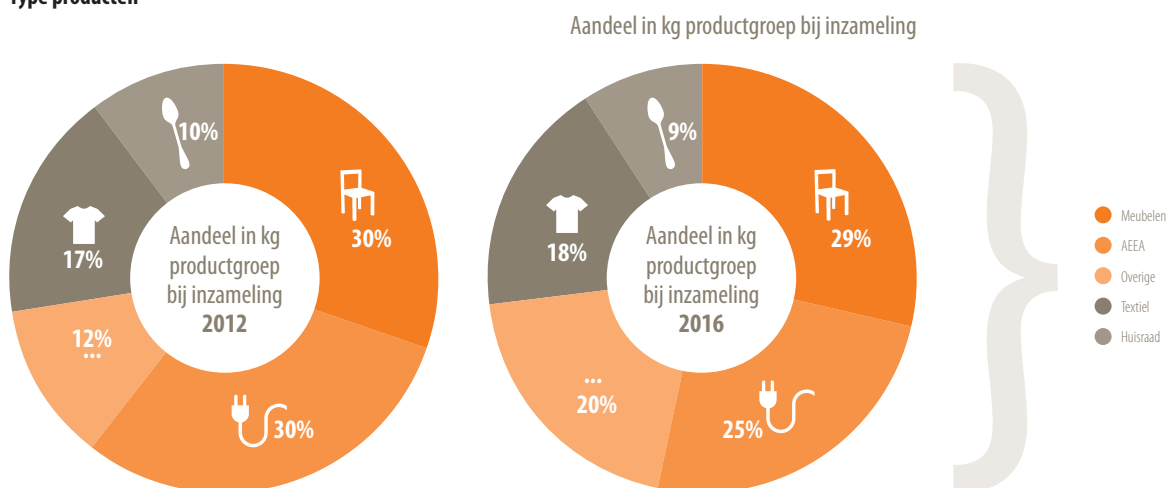
- De inzameling van goederen blijft structureel verder groeien. In 2016 zamelden de kringloopcentra 73.784 ton goederen in. Dat is 12.333 ton meer dan in 2012 (+20%) en 4.234 ton meer dan in 2015 (+6,1%).
- Ongeveer 4 op de 5 kg wordt selectief ingezameld. De groei van de instroom komt vooral via stijging in de selectieve inzameling (+25%), waardoor het aandeel integrale inzameling op 5 jaar van 24% naar 21% daalt.
- De integrale inzameling bestaat voornamelijk uit inzameling van elektro (via containerpark en elektrohandel), gevolgd door textiel (via containerpark en straatcontainers).

Instroomkanalen

- De meeste goederen komen binnen via gevers die zelf hun materiaal binnenbrengen bij De Kringwinkel. In 2016 zijn ze goed voor 44% van de totale instroom terwijl dit in 2012 'slechts' 34% was. De groei op vijf jaar bij gevers in kilo is nog indrukwekkender, want die vertegenwoordigt een toename van maar liefst +58% (+12.193 ton).
- Ook de gratis ophaaldienst blijft populair (22% van de instroom), maar daalde in belang. In 2012 was dit nog 32%, bijna een derde meer. In kilo's is de daling in ophalingen 3.147 ton, wat neerkomt op een daling van 16% t.o.v. 2012.
- Het containerpark is de 3de belangrijkste inzamelplek voor de kringwinkelsector.

Type producten

- Meubelen** vertegenwoordigen niet verwonderlijk de grootste hap (29%) bij het aantal ingezamelde kilo's, hoewel hun relatieve aandeel iets zakt t.o.v. 2012. In werkelijke kilo's steeg het aantal kilo meubelen wel met 15%.
- AEEA** kent een opmerkelijke daling in de inzameling (van 30% naar 25%). Ook in reële cijfers daalt AEEA met 17%.
 - Tien centra fungeren als regionaal overslagstation (ROS) en centraliseren het AEEA van bijvoorbeeld containerparken of collega-kringloopcentra in hun regio. Hun aandeel in de integrale inzameling van AEEA bedraagt ongeveer 10.233 ton.
 - Vier centra zijn in Vlaams-Brabant actief als Recupel-onderaannemer voor de inzameling van elektro aangeboden door eindverkopers (FOS of fijnmazig overslagstation).
- Het omgekeerde geldt dan weer voor **textiel**, dat op vijf jaar tijd met 23% in kg stijgt (mede door inzameling via containerpark en straatcontainers, goed voor 5.402 ton in 2016) en zo ook procentueel wat aan belang wint.

Verklaringen:

- Ons onderzoek in 2016 bevestigt dat de Vlaamse bevolking steeds meer de **reflex** heeft om herbruikbare spullen niet zomaar weg te gooien.
- Verdere **diversificatie** van de dienstverlening geeft de Vlaming meer mogelijkheden om herbruikbare goederen te kopen en in te leveren. De groei in het aantal verkooppuntenspeelt hier een belangrijke rol: op vijf jaar tijd zijn er 24 locaties bijgekomen. De meeste verkooppunten zijn ook een inzamelpunt.
- De **communicatiefocus** verschoof in 2016 meer naar gevers, wat ongetwijfeld nog een extra boost gaf aan de gevers om zelf hun goederen binnen te brengen. Deze vorm van instroom vertoont immers de sterkste groei in kilo van alle instroomkanalen t.o.v. 2015.
- Zowel lokaal als op koepelniveau, werden extra inspanningen geleverd om via **partnerschappen** met bedrijven en organisaties extra kilo's in te zamelen (zie hierboven 3.4).
- De daling in **AEEA** over de jaren heen, heeft deels te maken met wisselende opdrachten die kringloopcentra uitvoeren in opdracht van Recupel. Er is ook een uitgesproken daling in het aantal kg ingezamelde televisietoestellen en monitoren sinds 2012.
- De groei in **textiel** is mede te verklaren door de extra inzet van een aantal centra op inzameling van deze belangrijke productgroep via o.a. textielcontainers.

4.1.2 TREND 2: HERGEBRUIK GROEIT MAAR STAGNEERT IN 2016

Het nieuwe Uitvoeringsplan voor Milieuverantwoord Beheer van Huishoudelijke Afvalstoffen (UMBHA2), bepaalt de doelstellingen van de erkende kringloopcentra. De hoofddoelstelling voor hergebruik per Vlaming ligt op 7 kg tegen 2022.

Resultaten:

Op vijf jaar tijd is het hergebruik in kg met 18% toegenomen. In kg per inwoner vertaalt zich dat van 4,2 kg naar 5 kg per inwoner. De afgelopen jaren groeiden de hergebruikcijfers steeds mooi mee met de groeiende instroom. We stellen echter vast dat in 2016 het hergebruik per inwoner op 5 kg zit en dus enigszins stagneert t.o.v. 2015. Om de 7 kg hergebruik te halen tegen 2022, hadden we 5,3 kg hergebruik per Vlaming moeten realiseren.

Er is slechts een kleine stijging in kg hergebruik (25 ton meer t.o.v. 2015). **De stijging in de instroom zet zich, in tegenstelling tot vorige jaren, in 2016 dus niet verder door in het hergebruik.**

Het totaal hergebruikpercentage voor de sector ligt nu op 44%. Dit is een kleine daling t.o.v. vorige jaren, waar het steeds schommelde tussen 45% en 46%. Deze vaststelling illustreert dat de doelstelling van 7 kg hergebruik per inwoner in 2022 een grote uitdaging wordt.

De instroom en het hergebruik van **textiel** zijn de afgelopen jaren wel sterk vooruitgegaan. Bovendien is textiel in functie van onze bedrijfsvoering op financieel vlak erg belangrijk, omdat het meer dan 30 % van de omzet genereert in de winkelverkoop. Textiel is één van de afvalstromen die een positieve waarde hebben gekregen. Daardoor zetten verschillende, ook commerciële, spelers in op het verwerven van die stromen. We zijn (bijna) de enige en zeker de grootste speler die inzet op lokaal hergebruik. De financiële return gaat in tegenstelling tot heel wat andere spelers op de textielmarkt integraal naar de verwezenlijking van onze sociale doelstellingen.

Welke lokale factoren het meest significant zijn om de verschillen in lokaal hergebruik te verklaren, is voorwerp van een onderzoek dat KOMOSIE voert in 2017.

Verklaringen:

Algemeen

Een belangrijke factor in de evolutie van het aantal kg hergebruik, is de verschuiving van het procentueel aandeel in kg van de verschillende **productgroepen** doorheen de jaren. Er is nu een minder groot aandeel elektro en gastoestellen (die wegen per stuk meer) en er werd meer textiel verkocht (dat weegt per stuk heel wat minder).

Dankzij investering in de **registratiesystemen en meetmethoden**, zijn de gegevens van 2016 ook nauwkeuriger dan die van 2012. Bovendien telt Vlaanderen in 2016 ook 2% meer inwoners dan in 2012. De vergelijking van het resultaat in kg hergebruik per inwoner van 2012 en 2016 is in die zin iets te nuanceren.

Dit neemt niet weg dat er toenemende spanning zit op de **draagkracht** van de beschikbare medewerkers en infrastructuur, en wat nodig is om de toenemende inkomende goederenstroom te verwerken tot verkoopbare goederen.

Investerings in infrastructuur lopen bovendien trager dan de toenemende groei in de goederenstroom. Dat zet de nodige druk op de interne (ver)werking van inkomende goederen naar hergebruik in de periodes tussen de investeringen.

De optimalisering van de interne werking compenseert voor een stuk de (te) geringe toename aan extra medewerkers. Maar de **efficiëntiewinst** bereikt stilaan een grens.

Productgroep

Het hergebruikpercentage is sterk afhankelijk van de productgroep en het inzamelkanaal. Productgroepen waarbij ook integraal wordt ingezameld zoals AEEA en textiel, scoren beduidend minder.

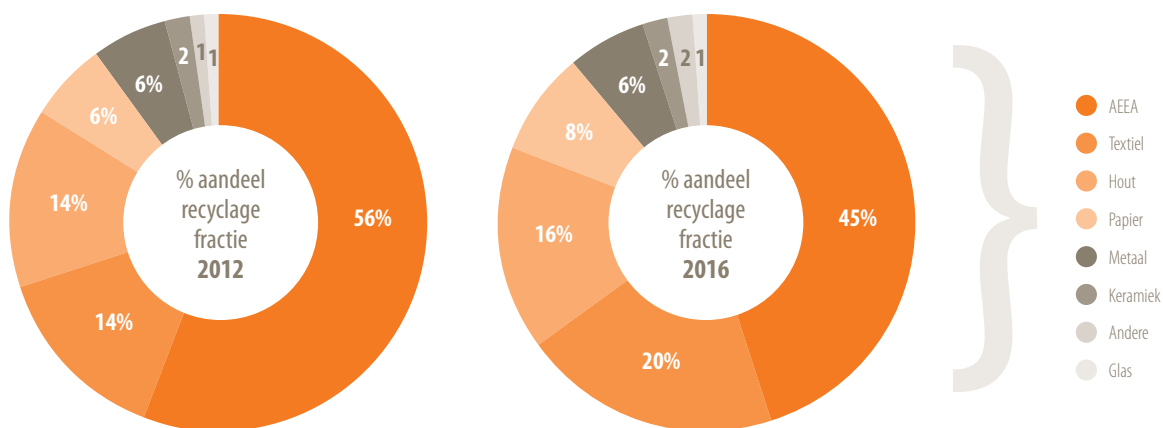
Het lage hergebruikpercentage bij **AEEA** is eenvoudig te verklaren. Heel wat elektro kan niet hergebruikt worden wegens ontbreken van wisselstukken, te oud en te milieubelastend, te zwaar beschadigd of moeilijk te repareren. Door de omschakeling van het hergebruikcentrum in West-Limburg in 2015 naar een herstellatelier voor kleinere AEEA, zijn enkele centra, afhankelijk van de toevoer van West-Limburg ook gestopt met de verkoop van de grotere AEEA toestellen.

Wat **textiel** betreft speelt vooral de personeelscapaciteit een rol. De verwerking (selectie) voor hergebruik van integraal ingezameld textiel is arbeidsintensief. Bij toenemende instroom en geplafonneerde tewerkstelling komt het hergebruikpercentage vanzelfsprekend onder druk.

4.1.3 TREND 3: RECYCLAGE EN RESTAFVAL IN VERSNELDE GROEI

Resultaten:

- Op vijf jaar stijgt het aantal kg recyclage met 29%, goed voor 8.493 ton extra recyclage. Daarbinnen verkleint het relatief aandeel AEEA, terwijl dat van textiel, hout en papier stijgt.
- AEEA blijft wel de belangrijkste fractie met (45%). Textiel (20%) en hout (16 %) vervolledigen de top 3.
- Ook het restafval kent een serieuze stijging. In vergelijking met 2012 is het restafval gestegen tot met +41%.

Verklaringen:

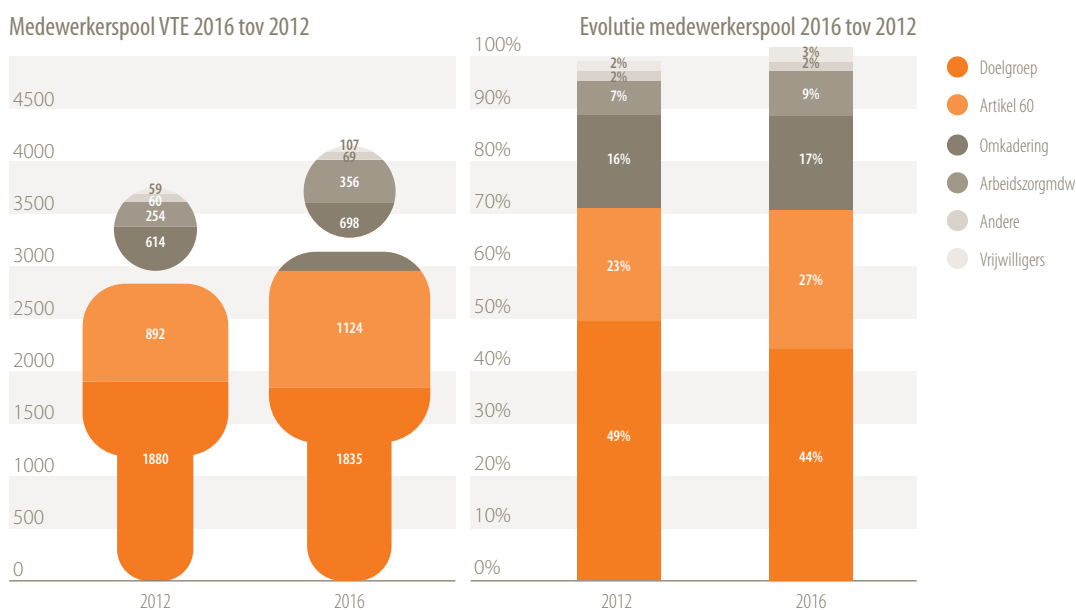
- Het is evident dat er meer materiaal doorstroomt naar recyclage en restafval als het **hergebruik** minder snel groeit dan de **instroom**.
- Doordat er meer kilo's binnenkomen via integrale kanalen (geen controle en voorselectie op wat binnenkomt) is het ook logisch dat er meer materiaal als restafval eindigt.
- Op **productniveau** verwezen we eerder al naar de dalende instroom en hergebruikcijfers bij AEEA en een stijging bij textiel. De stijging in houtrecyclage is deels te verklaren doordat 'meubelen van grootmoeder' steeds minder kopers vinden.
- Zoals we hierboven bij de instroom reeds vermeldde, is er voor elektrische toestellen relatief veel inzameling nodig om voldoende verkoopbaar elektro aan te bieden. Het merendeel wordt gerecycleerd.
- In bepaalde regio's is de **kost van afval** gestegen voor particulieren. Daardoor zien we dat mensen meer niet-herbruikbare producten proberen binnen te brengen in De Kringwinkel. We krijgen ook meer meldingen van sluikeafval, zowel aan de verkoop- en inzamelpunten, als aan de straatcontainers.

“Na enkele jaren werkloosheid vond ik een job bij De Kringwinkel. De Kringwinkel is als bedrijf altijd heel respectvol met mij omgegaan. Zoals het er hier aan toegaat, zou het overal moeten zijn.”

Belinda Backhovens (59)
Textielafdeling De Kringwinkel Antwerpen.

4.1.4 TREND 4: TEWERKSTELLING GROEIT, MAAR NIET ZO STERK ALS INSTROOM EN HERGEBRUIK

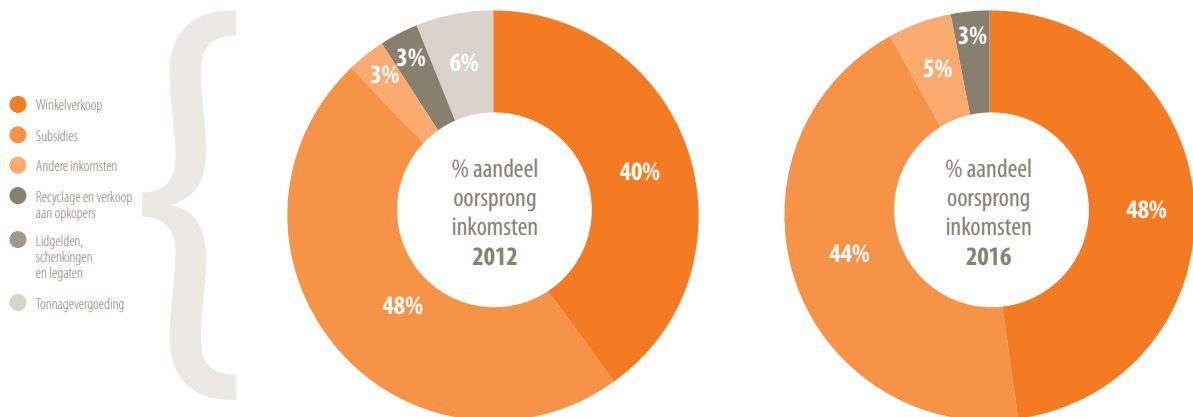
Resultaten:

- In 2016 stelt de sector 4.190 voltijds equivalenten (**5.426 personen**) tewerk. Dit is 10% meer dan in 2012. Er zijn verschillende statuten zoals sociale werkplaats, arbeidszorg, werkervaring en artikel 60.
- De totale tewerkstelling bestaat voor **17%** uit **omkaderend personeel**. Deze personen staan in voor de begeleiding van de medewerkers en voor het management van de organisatie. 44% zijn zogenaamde doelgroepmedewerkers die beantwoorden aan de criteria voor sociale tewerkstelling.
- We zien de afgelopen vijf jaar een sterke stijging van het **aandeel 'andere medewerkers'**. Deze andere medewerkers worden niet betaald door het kringloopcentrum. De verhouding is nu 40% betaalde / 60% niet betaalde krachten. We zien in 2016 een grote stijging bij de werknemers in artikel 60 en in iets mindere mate bij de arbeidszorgmedewerkers en vrijwilligers. Het omkaderend personeel staat hierdoor in voor de begeleiding van al maar meer mensen.
- Het aantal ingezamelde kilo's en het aantal kilo's voor hergebruik per VTE werkzaam in een kringloopcentrum neemt toe. Op vijf jaar tijd moet elke medewerker 8% meer verwerken. De medewerkers zijn dus als het ware **'productiever'**.

Verklaringen:

- Sinds de **toeleiding** van maatwerkmedewerkers in 2015 is gereorganiseerd, krijgen heel wat centra het moeilijk om hun contingent op een goede manier in te vullen. Door de externe screening en selectie duurt het vaak lang voor vacatures worden ingevuld, en is er bovendien vaak een te beperkte keuze van kandidaten. In 2016 blijkt opnieuw dat het moeilijker is om een goede mix van medewerkers tewerk te stellen.
- Bepaalde profielen, nodig voor de uitvoering van specifieke taken zijn nauwelijks nog te vinden. Een **schaarste** aan chauffeurs bijvoorbeeld maakt dat de ophalingen aan huis soms noodgedwongen worden afgebouwd.

4.1.5 TREND 5: BELANG EIGEN INKOMSTEN GROEIT

In vergelijking tussen 2012 en 2016 dient er rekening gehouden te worden dat tonnagevergoeding bij 2016 mee in de andere inkomstengroepen geïntegreerd zijn, afhankelijk van de lokale vergoedingsvorm

Vaststellingen:

De groei van de sector wordt vooral door eigen inkomsten gedragen.

- De sector haalt haar inkomsten in 2016 bijna voor de helft uit winkelverkoop en dienstverlening gekoppeld aan de verwerking en verkoop van goederen (goed voor 51,6 miljoen). De tweede bron van inkomsten zijn de subsidies (waarvan de voornaamste, 73%, op Vlaams niveau).
- Over de laatste 5 jaar werd het relatieve belang van de winkelinkomsten groter (van 40% naar 48%), terwijl de werkelijke groei in euro t.o.v. 2012 34% bedraagt.
- De subsidies maken een omgekeerde beweging. In 2012 waren de subsidies nog goed voor 48% van alle inkomsten, in 2016 zakt dit naar 44%. In werkelijke groei in euro is er wel nog een kleine stijging van 3% op 5 jaar. Anders gezegd, de groei van de sector werd vooral door eigen inkomsten gedragen.

Verklaringen:

- De verschillende **subsidies** voor de sector evolueren traag en houden weinig rekening met reële parameters zoals ingezamelde kg of kosten voor hergebruik, recyclage en verwerking. Anders gesteld: hoe meer we onze ecologische en sociale doelen waarmaken, hoe minder dit naar waarde wordt geschat.
- Voor het vinden van voldoende personeel, is de sector hoe langer hoe meer afhankelijk van niet of minder gesubsidieerde tewerkstellingsvormen.
- De groeiende winkelomzet is het resultaat van een combinatie van heel wat investeringen en acties.
 - 24 extra fysieke **verkooppunten** in 5 jaar tijd (21% groei naar 141 verkooppunten)
 - Verschillende **winkelconcepten**: naast de klassieke Kringwinkel, nu ook textielwinkels of outlets zoals De Kilomeet (verkoopsmodel per kg en per meter).
 - Pop-up formules en **online** verkoop via de veilingssite www.uwkringding.be en kringshops.be.
- Een deel van de **gevers** springen na het afgeven van goederen, even binnen in De Kringwinkel. Gezien de significante toename aan aantal gebrachte kg tussen 2012 en 2016, lijkt dit een belangrijke factor in de omzetgroei.

- Naast de vele communicatieacties op Vlaams niveau, investeerden de centra ook in lokale acties om nieuwe klanten aan te trekken. Dit zorgde onder meer voor een toename van het aantal kassaverrichtingen met +31% t.o.v. 2012. De klanten kochten gemiddeld ook iets meer per verrichting (+2%) dan vijf jaar geleden.
- Tenslotte zorgt de **verschuiving** in het relatieve aandeel van bepaalde **productgroepen** ook voor een omzettoename. Het procentueel aandeel hergebruik in kg textiel groeit terwijl er relatief minder meubelen en grote elektro verkocht worden dan vijf jaar geleden.

4.2 EVOLUTIES IN HET BELEIDSKADER SINDS 2012

Uiteraard heeft de beleidscontext een belangrijke impact op de groei- en ontwikkelingskansen van de sector.

Sinds 1 juni 2012 zijn het VLAREMA en het Materialendecreet in werking. De Ladder van Lansink waarop de werking en doelstellingen van de kringloopcentra gebaseerd zijn, werd aangepast tot de **Vlaamse prioriteitenladder**. Nieuw daarbij was de focus op het sluiten van de materialenkringloop. Dit kader biedt nieuwe kansen voor de kringloopsector. De sector kan in het kader van de circulaire economie nog meer inzetten op producthergebruik en een rol spelen in de verdere ontmanteling en een gerichte uitsortering van de producten die ze inzamelt.

Het UMBHA (Uitvoeringsplan Milieuverantwoord Beheer van Huishoudelijke Afvalstoffen) legde onze sector

3 doelstellingen op tegen eind 2015:

- 5 kg/hergebruik per inwoner
- 3.000 VTE betaalde tewerkstelling uit de doelgroep
- 4 miljoen klanten.

De sector sprong voor 2 doelstellingen vlot over de meet: de 5 kg werd gehaald en we ontvingen maar liefst 5,6 miljoen klanten. De sector stelt ruim 3.200 VTE medewerkers uit de doelgroep tewerk, alleen zijn dit niet allemaal gesubsidieerde medewerkers.

Intussen wordt de meet opnieuw verlegd met een nieuw **“uitvoeringsplan huishoudelijk afval en gelijkaardig bedrijfsafval”** van OVAM. Tegen 2022 wordt de lat richting 7 kg hergebruik per persoon per jaar verschoven.

Bij de totstandkoming van het nieuw uitvoeringsplan huishoudelijk afval was de sector sterk betrokken. Het concept “hergebruik” werd inhoudelijk sterker uitgewerkt en gekoppeld aan een aantal concrete acties in het nieuwe plan. Op basis van overleg met de leden hebben we mee de 7 kg hergebruik/p/j vooropgesteld, omdat we een ambitieuze sector zijn en we ook nog een groot potentieel voor hergebruik zien. Maar daar horen uiteraard ook een aantal randvoorwaarden bij, waarover verder meer.

Toen de Vlaamse regering in 2014 de kaasschaaf bovenhaalde om in alle sectoren te **besparen**, bleef ook “milieu” en dus onze sector niet buiten schot. 10% van de subsidiemiddelen aan de kringloopcentra werden geschrapt (ongeveer € 89.000).

Het KB voor het **verlaagd BTW tarief van 6%** voor verkoop van tweedehandsproducten in De Kringwinkel, was aan een update toe. Het KB beperkte de kringloopsector bijvoorbeeld om verschillende activiteiten die onder een ander BTW regime vallen, te combineren binnen één vzw. Zo was het niet mogelijk om als Kringloopcentrum vzw een sociaal restaurant uit te baten of energiescans uit te voeren. Dankzij een administratieve beslissing van de overheid, is dit probleem nu van de baan. Momenteel trachten we deze stap te verankeren in een vernieuwd KB.

Het **maatwerkdecreet**, dat eerst ingevoerd en daarna weer (tijdelijk) afgevoerd werd, heeft de afgelopen jaren zeker een belangrijke impact gehad op de kringloopcentra. Onduidelijkheid en onzekerheid vormen nooit een goede basis voor investeringen en de ontwikkeling van een organisatie. Ook de nieuwe indicering en toeleiding van de doelgroepmedewerkers heeft voor extra kopzorgen gezorgd. De aanwerving verliep moeizamer, vacatures bleven langer oningevuld, wat de werkdruk voor iedereen verhoogde. Daarenboven werden in deze periode ook enkele tewerkstellingsmaatregelen voor kansengroepen hervormd. Enkele leden moesten daardoor een aantal ingrijpende hervormingen doorvoeren.

Omdat er de laatste jaren geen uitbreiding zat in het contingent sociale tewerkstelling, hebben verschillende leden meer ingezet op het werken met mensen in het art.60 statuut. Extra volk is natuurlijk meer dan welkom om het vele werk de baas te blijven. Maar het verhoogt wel de werkdruk van de werkbegeleiders.

In 2016 hebben we een projectie gemaakt van de nood aan extra volk in het kader van de doelstelling 7 kg hergebruik in 2022. Daar werd meer dan duidelijk dat zonder extra jobs, de ambitie om 7 kg hergebruik te realiseren, geen haalbare kaart is (zie p 42).

5 BELANGRIJKSTE UITDAGINGEN VOOR DE KOMENDE JAREN

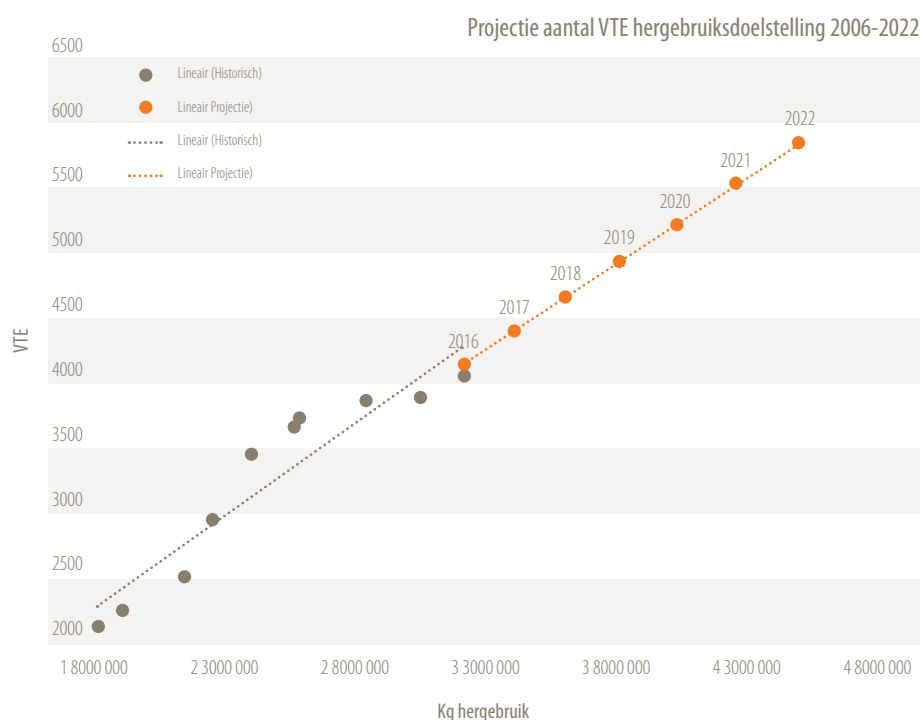
5.1 JOBS JOBS JOBS

Dat het model van De Kringwinkel bijzonder doeltreffend is blijkt jaar na jaar uit de cijfers. Tegelijk blijft nog veel terrein onontgonnen en is de doelstelling van 7 kg hergebruik per inwoner in Vlaanderen nog ver weg.

Er zijn duidelijk een aantal barrières die een verdere **groei van de sector belemmeren**. Groei die nochtans van groot belang is binnen zowel het Vlaamse afvalstoffenbeleid, als in functie van jobcreatie. Daarenboven zal bijkomend hergebruik Vlaanderen nog meer op weg zetten van de circulaire economie en een duurzame samenleving.

De sector zelf zette de laatste jaren al heel wat stappen op vlak van productiviteit en efficiëntie. Echter, het optimaliseren van processen en systemen kent grenzen, zeker in een sector die zo **arbeidsintensief** is en bovendien heel wat mensen tewerkstelt die in andere sectoren uit de boot zouden vallen. Er is een grote en acute nood aan een inhaalbeweging wat betreft het aantal mensen. Terwijl er nog zoveel, vooral laaggeschoolde, mensen niet terecht kunnen op de arbeidsmarkt, hebben de kringloopcentra massa's werk op de plank liggen. Het **creëren van bijkomende arbeidsplaatsen** is dé grote uitdaging voor de sector. Het uitblijven van uitbreiding in het contingent maatzorgmedewerkers is niet alleen voor de Kringloopsector zelf erg fruikend. Het is ook maatschappelijk bijzonder te betreuren dat succesvolle mogelijkheden niet worden benut en dat daardoor belangrijke milieudoelstellingen niet worden gehaald.

Een essentiële opdracht voor de kringloopsector is het realiseren van de 7 kg hergebruik per inwoner in 2022. De instroom van goederen in de sector evolueert goed, maar voor de **verwerking** in functie van hergebruik zijn **extra werkrachten nodig**. Een tekort aan medewerkers maakt de sector slachtoffer van het eigen inzamelsucces en vermindert de haalbaarheid van de 7 kg-doelstelling. Ter illustratie hieronder een projectie van de benodigde VTE om de hergebruikdoelstelling van 7 kg per persoon te halen. In 2016 is al een kleine achterstand te merken in nodige VTE (oranje stip ligt boven de grijze). Om op schema te blijven is een groei van +216 VTE extra nodig in 2017.

Bijkomende tewerkstelling is dus overduidelijk dé uitdaging voor de kringloopsector. Een belangrijke evolutie om op te volgen, is wat de impact zal zijn van het maatwerkdecreet. Kringloopcentra werken vanuit verschillende complementaire doelstellingen en hebben nood aan een personeelsgroep die daarop is afgestemd. Een goede mix in de profielen is daarom van belang. De sector zelf engageert zich volop voor het activeren, ondersteunen en opleiden van mensen.

Maar ook de **toeleiding** is een cruciale factor om te zorgen dat het centrum niet alleen een competentiegericht personeelsbeleid kan voeren, gericht op het versterken van de medewerker en diens kansen op de arbeidsmarkt, maar dat ze ook haar andere doelstellingen kan realiseren.

We toonden hierboven reeds de **verschuiving** aan naar steeds meer andere vormen van tewerkstelling zoals arbeidszorgmedewerkers en vooral artikel 60. De evoluties binnen die tewerkstellingsvormen baren de sector grote **zorgen**. Meer dan 1 op 4 van de medewerkers werkt vandaag in art 60. Hoe het nu verder gaat met de tijdelijke werkervaring is op dat vlak belangrijk om in de gaten te houden. De beperkte duurtijd van bepaalde contracten, de zwakkere profielen van medewerkers en het ontbreken van begeleiding betekenen een extra belasting voor het omkaderend personeel van de kringloopcentra. Tegelijk zijn deze medewerkers onontbeerlijk om de activiteiten en de dienstverlening van De Kringwinkels waar te maken.

5.2 ANDERE UITDAGINGEN

Naast de grote uitdaging van tewerkstelling gaan we hier in op **enkele andere aandachtspunten**.

- De toenemende aandacht voor gevers en de stijgende instroom betekent voor de inzamelpunten natuurlijk ook een **kost**.

Bijkomende instroom zonder de mogelijkheden om die te verwerken en dus bijkomend hergebruik te realiseren, maakt dat een groter deel bij recyclage en restafval terechtkomt. Zeker voor bepaalde fracties kost die verwerking meer aan de kringloopcentra.

- De gratis ontvangst van goederen staat in contrast met de stijgende kosten in vele gemeentes om materiaal af te leveren in het containerpark. Hierdoor stijgen niet alleen de kosten maar is er ook een risico op **kwaliteitsdaling** van de gebrachte goederen.
- Voorlopig lijkt het volle potentieel van de inzameling nog niet bereikt. Concurrerende initiatieven zoals tweedehandssites lijken tot nog toe geen effect te hebben op de inzameling van De Kringwinkels. Hetzelfde kan gezegd worden van meer alternatieve initiatieven zoals repair cafés en geefpleinen. Zij werken op veel plaatsen zelfs samen met De Kringwinkel. Deze initiatieven dragen bij tot een positieve attitude ten aanzien van tweedehands en tot bewuster consumeren. Iets waar de kringloopsector alleen maar blij mee is. De toenemende maatschappelijke aandacht voor het vermijden van afval zal wellicht nog bijkomende instroom voor De Kringwinkel opleveren. Daarenboven is er nog heel wat onontgonnen terrein, zowel bij bedrijven als particulieren. De grootste uitdaging daarbij blijft om die **toenemende instroom** te kunnen verwerken.
- Zonder bijkomende investeringen kan de sector onmogelijk de stijgende instroom verwerken en bijkomend hergebruik realiseren. De ontvangst, stockage en verwerking is onmogelijk zonder voldoende personeel. Maar ook ruimte, infrastructuur en logistiek zijn noodzakelijk. De onzekerheid over bepaalde subsidiestromen en vergoedingen, zeker ook op lokaal en bovenlokaal vlak, remmen de ondernemingszin en de mogelijkheden van Kringloopcentra om zelf de **noodzakelijke investeringen** te doen.
- Een laatste uitdaging voor de sector die we hier een plek willen geven betreft de **circulaire economie**. We zijn erg verheugd met de toenemende belangstelling vanuit zowel overheid als bedrijfsleven in de circulaire economie. Tal van initiatieven en projectoproepen tonen dat zowel bij productie als aankoopbeleid meer aandacht gaat naar aspecten van duurzaamheid. Binnen dat plaatje echter wordt de stap van **hergebruik** al eens vergeten. Dat is niet alleen jammer, maar ook onverstandig. Er liggen immers nog heel wat aantrekkelijke mogelijkheden om producten een tweede leven te gunnen en zo bijkomende tewerkstelling te creëren en goedkopere producten beschikbaar te maken voor iedereen. Binnen onderzoek en investeringen zien we heel wat aandacht voor recyclage, urban mining en dergelijke meer. Vanzelfsprekend is dit erg waardevol, maar de stap van hergebruik is er een die in de hiërarchie van fases van materialenverwerking zeker niet mag overgeslagen worden. De kringloopsector kan met haar jarenlange expertise en ervaring hierin een belangrijke rol opnemen.

5.3 CONCLUSIE

De situatie is zonnklaar. Het model van kringloopcentra is een **succesverhaal** en heeft nog een **enorm potentieel** om verder te groeien. Die groei is nodig om Vlaanderen meer op de weg van hergebruik te zetten en om de vooropgestelde 7 kg per persoon tegen 2022 te realiseren.

Die groei kan bovendien zorgen voor heel wat **extra tewerkstelling**, in het bijzonder voor mensen die elders op de arbeidsmarkt maar weinig kans maken op een job. Door een job in de kringloopsector kunnen zij zich ontplooien, hoeven ze niet langer beroep te doen op uitkeringen en leveren ze een maatschappelijke meerwaarde.

Iedereen wint bij een kringwinkelsector die groeit en de mogelijkheden voor groei zijn bijzonder groot. En toch zien we een **belangrijke rem**. We zien een overheid die — ondanks alle positieve ratio's — niet investeert in bijkomende tewerkstelling. Een overheid die pleit voor duurzaamheid en dus meer hergebruik, maar die er de nodige middelen niet op inzet. Middelen die nochtans — we kunnen dat niet genoeg beklemtonen — een logische en meer dan verantwoorde vergoeding zijn voor de diensten die de kringloopsector aan de samenleving biedt, op vlak van tewerkstelling én hergebruik.

**WIE
KRINGT
DIE
WINT**

de kringwinkel

